

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย Self-directed Learning on web-based Learning

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม*

บทคัดย่อ

การสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ต้องเกิดจากการที่ผู้เรียนสมัครใจเรียนรู้ ไม่มีการบังคับ วินัยและความรับผิดชอบ จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน

บทนำ

การสร้างความรู้โดยการใช้เทคโนโลยี เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตามความสนใจและตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

การเรียนรู้บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นช่องทางในการถ่ายทอดเนื้อหา เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ มีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนใฝ่รู้ตลอดเวลา พัฒนาทักษะกระบวนการคิด อีกทั้งยังพัฒนาความมีวินัยในตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง การออกแบบการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงมีความสำคัญเพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพิ่มขึ้น จึงเป็นแนวคิดที่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้ในยุคของการเปลี่ยนแปลง จึงควรต้อง

ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้ถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายเป็นการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (Jonassen, 2007) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่มุ่งให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกิดขึ้นจากการเริ่มต้นของผู้เรียนเองเป็นสำคัญ (Learner's Initiative) โดยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการนำตนเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. การบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. การตัดสินใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดว่าต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องใด ผู้เรียน

* อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3. การควบคุมตนเองในการเรียนรู้ให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ทักษะและประสบการณ์ต่างๆ

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) สามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ การเรียนรู้ในลักษณะเป็นรายบุคคล และการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ดังนี้

1. การเรียนด้วยการนำตนเองเป็นรายบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนมีความริเริ่มในการเรียนรู้ โดยการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง วางแผนการเรียนรู้ แสวงหาวิธีเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ (Knowles, 1975; Griffin, 1983; นรินทร์ บุญชู, 2532; สุรกุล เจนอบรม, 2532; สมคิด อัสระวัฒน์, 2542; สำนักบริหารงานการศึกษาของโรงเรียน, 2549; วิจารณ์ สุธสถิต, 2550)

2. การเรียนด้วยการนำตนเองเป็นกลุ่ม เป็นแนวคิดที่ขยายขอบเขตเป็นการเรียนรู้จากรายบุคคลออกมาเป็นกลุ่ม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเองตามความสนใจ กำหนดเป้าหมาย วางแผนในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มระหว่างเพื่อน ครูผู้สอนหรือบุคคลอื่นๆ ก็ได้ (Skager, 1978; Areglado, Bradley & Lane, 1996; สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2543; นัดดา อังสุวัทัย, 2550; ลาวัณย์ ทองมนต์, 2550)

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าว จะเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยสามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนหรือผู้อื่นก็ได้

ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบทั้งนี้ทุกคนจึงมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนหรือครูผู้สอนก็ได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการเรียนรู้บนเครือข่าย

การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในยุคเทคโนโลยีการสื่อสาร และโทรคมนาคมได้ถูกพัฒนาเป็นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร่วมกับแนวคิดการนำเทคโนโลยีมัลติมีเดียมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาปัจจุบัน (Norazah, Halimah & Rosseni, 2005) จนเป็นที่ยอมรับจากนักการศึกษาว่า เป็นระบบที่สามารถนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาและสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง เพราะระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีการจัดการ และรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายทันสมัยทันใด และเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น การเรียนการสอนผ่านเว็บจึงเป็นวิธีการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ที่ต้องการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นทางเลือกในการแสวงหาความรู้ของผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้ นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บยังสามารถที่จะนำมาใช้ช่วยหรือสนับสนุนการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนได้อีกด้วย (McInnis, 2002)

การเรียนการสอนบนเครือข่ายเป็นการศึกษาแบบฐานความรู้บนเว็บผ่านการเชื่อมโยงของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บทเรียนประกอบด้วยเนื้อหาวิชา กิจกรรม

การเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมและเกณฑ์การประเมินผล ทั้งนี้ในกระบวนการดำเนินงานจะอยู่ในระบบที่รองรับผู้ใช้หลายๆ คน ทั้งในเวลาเดียวกันและต่างเวลา มีการโต้ตอบผู้เรียน มีสื่อประสมทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง สามารถติดต่อสื่อสาร อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน เป็นระบบเปิดซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงตัวบทเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมงจากสถานที่ใดก็ได้ ผู้เรียนมีโอกาสในการกำหนดแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองพอใจ ใช้เวลาในการทำความเข้าใจบทเรียนได้เต็มที่ตามความสามารถในการรับรู้ของตน นอกจากนี้ การเรียนบนเว็บจะเปรียบเสมือนศูนย์กลางอำนวยความสะดวกในการเรียน ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ผู้เรียนมีบทบาทในการกำหนดแผนการเรียนรู้ตามหัวข้อการเรียนในตารางสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่บทเรียนกำหนดไว้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในหัวข้อที่ต้องการ ชักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ติดตามการมอบหมายงานและส่งงานตามเวลา ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ผู้สอนและผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยผ่านการจัดการเรียนการสอนบนเครือข่าย ได้แก่ การเรียนรู้เนื้อหาวิชา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การค้นคว้าเพิ่มเติม การส่งงาน รวมถึงการสอบ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือหรือกระบวนการ ที่ทำให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดตลอดเวลา ด้วยกลยุทธ์ต่างๆ เช่น การซักซ้อม การขยายต่อเติม การจัดลำดับ การตรวจสอบความเข้าใจ การตั้งคำถามกับตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะสะท้อนความคิด เพื่อให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายและให้ผลป้อนกลับด้วยการเน้นให้ผู้เรียนมองความก้าวหน้าของตนเทียบกับเป้าหมาย (Khan, 1997; Dillon, 1991; McInnis, 2002; ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2550; ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2548)

การจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายมีลักษณะพิเศษที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (อนิรุทธ์ สติมัน, 2550) ได้ดังนี้

1. เป็นระบบเปิด (Open System) ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ สามารถเลือกเรียนรู้ได้ในสภาพ

แวดล้อมที่ตนพึงพอใจ ในเวลาที่สะดวกและสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือตัวบทเรียนได้ตลอด 24 ชั่วโมงจากสถานที่ใดก็ได้

2. การโต้ตอบ (Interactive) การสอนบนเว็บสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้หลายๆ ทาง ไม่ว่าจะเป็นการโต้ตอบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับเว็บ ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองหรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลย้อนกลับหลายทาง อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

3. สื่อประสม (Multimedia) การสอนบนเว็บสามารถออกแบบให้มีสีสัน รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจ และทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้ความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ลดลง

4. ความสามารถในการค้นคว้าด้วยตนเอง (Online Search) ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะในการสืบค้นค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่มีในบทเรียน โดยใช้เครื่องมือในการสืบค้น (Search Engine) บนเว็บ ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นและได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่กว้างมากยิ่งขึ้น

5. การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล (Electronic Publishing) ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการระหว่างกันได้โดยสะดวก รวมถึงการมอบหมายงานจากผู้สอน การส่งงานที่ได้รับมอบหมาย การสอบ ความคล่องตัวในการส่งผ่านข้อมูลนี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและยังเป็นการเพิ่มทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้อีกด้วย

ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย

การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดำเนินการ (Hirumi and Bermudez, 1996; Hiemstra, 1997; Quinlan, 1997) ดังนี้

1. ประเมินความต้องการในการเรียนของตนเอง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่า ตนเองต้องการที่จะเรียนในลักษณะที่เป็นแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม หรือแบบปรึกษาผู้สอน

2. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของการเรียน เลือกที่จะเรียนในลักษณะที่เน้นความรู้หรือเรียนแบบรอบรู้กับการเรียนตามความสนใจ หรือเลือกที่จะเน้นในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

3. กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยการเลือกกระตือรือร้นของเนื้อหาที่จะเรียนรู้ จัดลำดับการใช้สื่อ จำแนกประเภทของความรู้ที่จะเรียนในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย หรือจิตพิสัย การเรียนทฤษฎี การปฏิบัติ หรือการนำไปใช้ เลือกกระตือรือร้นของสมรรถนะที่จะเรียน ประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับเนื้อหา นั้น รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับวิธีที่เลือก เช่น การเรียนเป็นรายบุคคล เรียนเป็นกลุ่ม หรือปรึกษาผู้สอน เป็นต้น

4. การจัดช่วงเวลาเรียน เป็นการกำหนดเวลาที่ใช้ในการนำเสนอของผู้สอน เวลาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน กลุ่มผู้เรียนด้วยตนเอง โดยผู้เรียนต้องจัดเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย

5. การเลือกวิธีการเรียนรู้ เทคนิคและเครื่องมือในการเรียน เป็นการเลือกเทคโนโลยี หรือสื่อที่นำมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรม วิธีการเรียนและเทคนิคการสอนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้โดยการสังเกต การฟัง การสัมผัส เป็นต้น หรืออาจใช้เทคนิคการอภิปราย เช่น การจับคู่อภิปรายกับเพื่อนหรือกับผู้สอน การอภิปรายกลุ่มย่อย หรือการอภิปรายทั้งในชั้นเรียน เป็นต้น

6. การควบคุมสภาพแวดล้อมในการเรียน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน ซึ่งมีผลต่อทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก และด้านจิตวิทยา การเผชิญกับสังคมและอุปสรรคทางวัฒนธรรม หรือการเลือกวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงพอใจ

7. การส่งเสริมให้ผู้เรียนตรวจสอบตนเอง รู้จักไตร่ตรองและคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการแปลงทฤษฎีมาเป็นแนวทางการปฏิบัติ การรายงานผล และสะท้อนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณา ตัดสินใจ แก้ปัญหา และ

กำหนดแนวทางในการเรียนของตนเอง เพื่อผู้เรียนได้มีความชัดเจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดการตรวจสอบตนเอง การไตร่ตรอง และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Hiemstra, 1997) ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ Mezirow (1981) และ Brookfield (1993) ที่เห็นว่า การคิดแบบมีวิจารณญาณเป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน ผู้สอนต้องทำหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดแบบมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีเหตุผล

8. บทบาทของผู้สอนในการตั้งคำถาม หรือการใช้เทคนิคในการถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ จะอยู่ในบทบาทที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะให้คำปรึกษาผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เช่น การสร้างบรรยากาศที่ดี การเลือกใช้เทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมต่อเนื้อหาความรู้ เช่น การรู้ช่วงจังหวะว่าเมื่อใดควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและควรมีบทบาทมากน้อยเพียงใด ทำหน้าที่วิเคราะห์ให้ผู้เรียน ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน ต้องการให้เกิดความมีอะไรบางอย่าง เพื่อจะได้ทราบแนวทางของการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดแนวทางในการเรียนร่วมกับผู้เรียน เรียกได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

9. การประเมินการเรียนรู้ ประกอบด้วย

9.1 การกำหนดประเภทการประเมินตามขั้นตอนการเรียนรู้ เช่น ใช้สำหรับทบทวนเนื้อหา ทดสอบผลการเรียน ฝึกปฏิบัติ การให้มีการทดสอบใหม่ได้ หรือฝึกปฏิบัติ การให้น้ำหนักคะแนนการสอบแต่ละครั้ง

9.2 การเลือกประเภทของการให้ข้อมูลย้อนกลับ เช่น ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน หรือผู้เรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้สอน

9.3 วิธีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การทดสอบ การสังเกต

9.4 ลักษณะของผลที่ได้จากการเรียน ได้แก่ ผลผลิตขั้นสุดท้ายที่ได้ เช่น การสรุปรายงาน หรือนำเสนอผลการเรียน การให้โอกาสในการปรับปรุง

และนำเสนอผลงานชิ้นสุดท้ายใหม่ หรือลักษณะของผลงานประเภทการเขียน น้าหนักคะแนนที่ให้กับผลงานชิ้นสุดท้าย ระดับของผลงานที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ หรือการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนทั้งในระยะสั้นหรือระยะยาว หรือประโยชน์อื่นๆ หรือได้ทักษะใหม่ๆ จากการเรียนรู้

9.5 การติดตาม ประเมินผล ได้แก่ การตัดสินใจเกี่ยวกับความคงทนในการเรียน เมื่อเวลาผ่านไป การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโน้ตของสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้โอกาสในการทบทวนและพัฒนาสื่อใหม่ หรือทางเลือกในการติดตามผลในการเรียน

9.6 ทางเลือกเกี่ยวกับแบบหรือการใช้สัญญาณการเรียน เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย

ข้อดีของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย มีข้อดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ไม่มีเวลาเข้าชั้นเรียน ได้เรียนในเวลาและสถานที่ที่มีอินเทอร์เน็ต เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน สามารถช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดเวลาและสถานที่ศึกษาของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนต้องมีการวางแผนการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้สอนหรือผู้เรียนบนเครือข่าย

3. ช่วยส่งเสริมแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากเว็บเป็นแหล่งความรู้ที่เปิดกว้างให้ผู้ที่ต้องการศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สามารถสืบค้นข้อมูล ความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาการสอนบนเว็บสามารถตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้ รวมทั้งมีทักษะในการตรวจสอบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์ของตนเองกับแหล่งความรู้บนเครือข่ายได้ทั่วโลก ช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดของแหล่งค้นคว้าจากห้องสมุด

5. ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น คุณลักษณะของเว็บที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย ที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็น ทำกิจกรรมต่างๆ บนเครือข่าย เช่น การให้ผู้เรียนมีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เรียน ผู้สอน หรือผู้เชี่ยวชาญในห้องสนทนา (Chatroom) การแสดงความคิดเห็นบนกระดานเสวนา (Webboard)

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบัน จากในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก โดยผู้เรียนสามารถติดต่อสอบถามปัญหา ข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญจริงโดยตรง นอกจากนี้ยังประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับ การติดต่อสื่อสารในลักษณะเดิม

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลการเรียนรู้ ผลงานของตนเองสู่สายตาผู้อื่น เป็นการสร้างแรงจูงใจในการที่ผู้เรียนจะผลิตผลงานที่ดี เพื่อไม่ให้เสียชื่อเสียงของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอแนะผลงานของตนเอง เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย มีข้อจำกัด ดังนี้

1. ผู้เรียนจะต้องมีอุปกรณ์การเรียนพื้นฐาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงต้องมีความรู้พื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์

2. การเรียนการสอนเน้นการสื่อสารทางไกล ผู้สอนอาจจะไม่สามารถควบคุมได้ว่าผู้เรียนเป็นผู้เรียนจริง มีตัวตนจริง

3. ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบสูง และเป็นผู้ไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งต้องรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นและช่วยเหลือกัน ซึ่งอาจเป็นรูปแบบ

ที่ผู้เรียนไม่เคยชินอาจส่งผลให้เกิดเป็นอุปสรรคในการเรียนได้

ทั้งนี้ ผู้เขียนวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเรียนด้วยการนำตนเองบนเครือข่ายและการเรียนในห้องเรียน ดังประเด็นต่อไปนี้

ในการเรียนรู้ของแต่ละคน แนวคิดใหม่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ แหล่งข้อมูลที่ไม่จำกัด ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและผู้เรียนเป็นผู้ค้นหา แสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) จึง

ลักษณะการเรียนรู้	การเรียนบนเครือข่าย	การเรียนในห้องเรียน
การจัดการเรียนการสอน	มีอิสระในการเลือกเรียนด้วยตนเอง เลือกที่จะติดต่อสื่อสารและ/หรือแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง ผู้สอนไม่สามารถควบคุมการเรียนรู้ได้	เลือกเรียนด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดและเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้
สภาพแวดล้อม	การศึกษาทางไกล ไร้ขอบเขต และลดค่าใช้จ่าย ศึกษาที่ไหน เวลาใดก็ได้	ถูกจำกัดอยู่ในห้องเรียน จำกัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
การสื่อสาร	ติดต่อสื่อสารได้ทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา	ติดต่อสื่อสารได้แบบประสานเวลา
บทบาทผู้เรียน	เปลี่ยนพฤติกรรมแบบตั้งรับ เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีทักษะในการเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล	พฤติกรรมการเรียนจะขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะเลือกใช้วิธีการสอนในลักษณะใด อาจเป็นแบบตั้งรับหรือเป็นแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
บทบาทผู้สอน	สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้เวลาในการดูแลผู้เรียนมากขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	ควบคุม ดูแลและอำนวยความสะดวกในพื้นที่และเวลาจำกัด
การแสดงความคิดเห็น	แสดงความคิดเห็น/อภิปรายได้อย่างอิสระและเท่าเทียมกัน	ผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าผู้สอนและต่อหน้าเพื่อนร่วมชั้นเรียน
แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม	สามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้สะดวก รวดเร็ว และข้อมูลทันสมัย	นิยมใช้หนังสือหรือตำราเป็นแหล่งข้อมูล

สรุป

การเรียนรู้ยุคใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ก็เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา โดยใช้สนับสนุนกิจกรรมการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สูงขึ้น สิ่งที่สำคัญในปัจจุบันไม่ใช่แหล่งที่มาของความรู้หรือแหล่งที่จะใช้ในการค้นหาความรู้ แต่เป็นความสามารถ

เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้ รู้ถึงองค์ประกอบของการเรียน สิ่งที่ต้องการจะได้รับในการเรียนทั้งในส่วนของความรู้ที่ได้รับหรือผลตอบแทนจากความรู้ทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรมด้วย รวมถึงการแสวงหาผู้ให้ความรู้ แหล่งที่มาของความรู้ นั้น หรือแม้แต่สื่อที่จะใช้ประกอบในการเรียน รวมถึงการประเมินผลการเรียนของตัวเองด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนจะต้องมี

การพัฒนาศักยภาพ ความรับผิดชอบ จูงใจตนเองและต้องแสวงหาวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ อันจะช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง สิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ ผู้เรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้เรียนที่น่าตนเองได้ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทันทสมัย ทันวิทยาการ เป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จได้ดีภายใต้

ข้อจำกัดของปัจจัยต่างๆ และเพียรพยายามในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคสารสนเทศได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ช่วยส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมของกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม ทำให้มีโอกาสนที่จะเรียนรู้ผ่านความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้อื่น ส่งเสริมให้เกิดชุมชนผู้เรียน (Community of Learners)

เอกสารอ้างอิง

- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2550) วิธีวิทยาการออกแบบการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินทร์ บุญชู. (2532). **ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาออกโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นัดดา อังสุวาทย์. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปริญญนันท์ นิลสุข. (2548). **อีเลิร์นนิง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.brinkster.com/prachyanun/article/e_learning.html. [สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2548].
- ลาวัญญ์ ทองมนต์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาวรรณ สุขสถิตย์. (2550). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนรู้การสอนผ่านเว็บ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด อิสระวัฒน์. (2542). รายงานการวิจัยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง. **วารสารการศึกษานอกโรงเรียน**. 1 (ธันวาคม 2542): 25-26.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2543). เทคนิคการสอนแนวใหม่สำหรับการศึกษาออกโรงเรียน : การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรกุล เจนอบรม. (2532). การเรียนรู้ด้วยตนเอง : นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่า. นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ 10-12 กรกฎาคม 2532 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2549). **แนวคิดสู่การปฏิบัติ: การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองสำหรับผู้ใหญ่**. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนิรุทธิ์ สติมัน. (2550). ผลการเข้าร่วมแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่มีต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Areglado, Ronakd J.; Bradley R.C.; & Lane Pamela S.. (1996). **Learning for Life: Creating Classrooms for Self-Directed Learning**. California: Corwin Press.
- Brookfield, S. (1993). Self-directed learning, political clarity and the critical practice of adult Education. **Adult Education Quarterly**, 43: pp.227-242.
- Dillon, B. and Mezack, M. (1991). Identified predictors of high risk among community college telecourse student **American Journal of Distance Education** 5(1): 24-35.
- Hiemstra, R. (1997). Self-Directed Learning. **The International Encyclopedia of Education** (2nd) Grate Britain : Wheaton Ltd, Exeter.
- Hirumi, A. & Bermudez, A. (1996). Interactivity, distance education and instructional systems design converge on the information superhighway. **Journal of Research on Computing in Education**. 29: 1-6.
- Jonassen, D.H. (2007). Engaging and supporting problem solving in online learning. **Online Learning Communities**. 109-127. [Online]. Available from: <http://books.google.com/books>. [Retrieved 21 May 2008].
- Khan, B.H. (1997). **Web-based instruction**. New Jersey: Educational Technology Publications.
- Knowles, Malcolm. S. (1975). **Self – directed Learning. A Guide for Learners and Teachers**. New York: Association Press.
- Mezirow, J. (1981). **A Critical Theory of Adult Learning and Education**. In S.Kemmis ; & R. Mc Taggart (1988) **The Action Research Reader** (pp.43 – 156) Geelong: Deakin University.
- Quinlan, L.A. (1997). **Creating a classroom kaleidoscope with the World Wide Web**. **Educational Technology**. 37: 15-22.
- Skager, Rodney. W. (1978). **Lift long education practice**. Hamburg: UNESCO Institute for Education.

